

BRONNELYS

- Abrams, M.H. 1971. *A glossary of literary terms*. Holt, Rhinehart & Winston, New York. (Derde Druk).
- Beckson, K. & Ganz, A. 1977. *Literary terms - A dictionary*. Farrar, Strauss & Giroux, New York. (Vierde en hersiende druk).
- Becker, George T. 1963. "Modern realism as a literary movement" in G.T. Becker (red.), *Documents of modern literary realism*. Princeton University Press, Princeton. p. 3-38.
- Bosman, H.S. 23 September 1931. "Methodisme" in *De Kerkbode*.
- Botha, Elize. 1980. "Prosa" in T.T. Cloete (red.), *Die Afrikaanse literatuur sedert Sestig*. Nasou Beperk. p. 319-559.
- Bosman, P.J. 1964. *Cultuurgeschiedenis van de twintigste eeuw*. Prisma Boeken, Utrecht.
- Dyson, A.E. 1958. *Swift: The metamorphosis of irony*. Macmillan, Londen.
- Ehrenpreis, Irvin. 1968. Swift and the comedy of evil in B. Vickers (red.) *The World of Jonathan Swift - Essays for the Tercentenary*. Basil Blackwell, Oxford. p. 213-219.
- Eliot, T.S. 1975. *Selected Poems*. Faber & Faber, Londen. (Sestiende druk).
- Elliott, Robert C. 1972. *The power of satire - magic, ritual, art*. Princeton University Press, Princeton.
- Fordham, Frieda. 1963. *An introduction to Jung's psychology*. Penguin, Harmondsworth.
- Holden, H.A. 1966. "Aristophanes" in M.D. Law & M.V. Dixon (red.) *Chamber's Encyclopaedia dl. 1*. Pergaman Press, Oxford & New York. (Hersiende druk). p. 603-604.
- Grant, Damion. 1974. "Realism" in John B. Jump (red.), *The Critical idiom*. Methuen & Co. Londen.

- Graves, Robert. 1979. *The Greek myths (2 dele)*. Penguin, Harmondsworth. (Sestiende druk).
- Grové, A.P. s/d. *Letterkundige sakwoordeboek vir Afrikaans*. Nasou Beperk.
- Grové, A.P. Februarie 1980. "Aantekeninge by Komas uit 'n Bamboestok" in *Tydskrif vir Letterkunde*. Nuwe reeks 18:3.
- Hanekom, T.N. 1951. *Die liberale rigting in Suid-Afrika - 'n Kerkhistoriese studie* (d1.1). C.S.V. Mpy van S.A., Stellenbosch.
- Huizinga, J. 1935. *Nederlands Geestesmerk*. Sujthoff, Leiden.
- Lamberti, M. 1961. *Wat is Westerse kultuur?* Helios, Antwerpen.
- Law, M.D. & Dixon, M.V. (red.) 1966. *Chambers's Encyclopaedia* d1. 10. Pergamon Press, Oxford & New York. (Hersiende druk). p. 41.
- Leroux, Etienne. 1959. *Die Mugu*. Hollandsch Afrikaansche Uitgevers Maatschappij, Kaapstad.
- Leroux, Etienne. 1976. *Magersfontein, o Magersfontein!* Human & Rousseau, Kaapstad en Pretoria.
- Leroux, Etienne. 1980. *Tussengebied* (gredigeer en ingelei deur J.C. Kannemeyer). Perskor, Johannesburg.
- Leroux, Etienne. Februarie 1980. "Hoekom skryf 'n skrywer oor Magersfontein, o Magersfontein!?" in *Tydskrif vir Letterkunde*. Nuwe Reeks 18:1.
- Levine, I. 1967. *Rosemary's Baby*. Joseph, Londen.
- Lombard, J.A. 1980. "Die identiteit van die Afrikanervolk in die ekonomiese lewe van Suid-Afrika" in P.G. Nel (red.), *Afrikanerkultuur: Fondament en Vergesig*. Universiteit van Pretoria, Pretoria. p. 53-58.
- Louw, N.P. van Wyk. 1970. *Lojale verset. Kritiese gedagtes oor ons Afrikaanse kultuurstrewe en ons literêre beweging*. Nasionale Boekhandel, Elsie'srivier. (Vierde druk).

- Louw, N.P. van Wyk. 1978. *Liberale nasionalisme*. Tafelberg, Kaapstad. (Derde druk).
- Malan, Charles. 1978. *Misterie van die alchemis*. Academica, Pretoria en Kaapstad.
- Malan, Charles. 1982. "Die ideologiese rol van die leser in *Magersfontein, o Magersfontein!*" in A.P. Grové (red.), *Beeld van waarheid: 'n Bundel saamgestel ter geleentheid van Etienne Leroux se sestigste verjaardag*. Human & Rousseau, Kaapstad, Pretoria & Johannesburg. p. 63- 84.
- Malan, Charles. November 1982. "Wankelende Walkures en flankerende fiskale: die kreatiewe gebruik van eiename deur Etienne Leroux", in *Tydskrif vir Letterkunde*. Nuwe reeks 20:4. p. 6-14.
- Minnaar, Lucia C. 1977. "Bertha Smit en die allegorie na aanleiding van 'Die vrou en die bees' en 'Een plus een'" in D.H. Steenberg (red.), *Rondom Sestig - perspektiewe op die nuwe Afrikaanse prosa*. Hollandsche Afrikaansche Uitgevers Mpij. Kaapstad en Pretoria. p. 1-22.
- Muecke, D.C. 1969. *The compass of irony*. Methuen. Londen.
- Muecke, D.C. 1970. "Irony" in John B. Jump (red.), *The critical idiom*. Methuen, Londen.
- Neff, Emery. 1961. *The poetry of history*. Columbia University Press, New York.
- Ortega, Y Gasset, José. 1937. *De opstand der horden*. (Vert. Dr. J. Bouwer 1975) IS-Gravenhage, Leopold. (Vyftiende druk).
- Partridge, A.C. Februarie 1980. "Carl Jung" in *Standpunte* 145, jg. 33, nr. 1. p. 43-52.
- Postma, J. 1973, *Cultuurgeschiedenis en Christendom*. T. Wever Fran ker.
- Pretorius, Rena. 1982. "Die karakterisering en karaktergroepering van Mr. Shipmaster en Marigold Rosemary (*Magersfontein*,

- o Magersfontein!*): 'n ironiese grap" in A.P. Grové (red.), *Beeld van Waarheid: 'n Bundel saamgestel ter geleentheid van Etienne Leroux se sestigste verjaardag*. Human & Rousseau, Kaapstad, Pretoria & Johannesburg. p. 104-113.
- Rogers, Pat. 1968. "Swift and the idea of authority" in B. Vickers (red.), *The world of Jonathan Swift - Essays for the Tercentenary*. Basil Blackwell, Oxford. p. 25-36.
- Rookmaker, H.R. 1978. *Modern art and the death of a culture*. Inter-
varsity Press, Leicester.
- Steenberg, D.H. 1977. "Die nuwe Afrikaanse roman as avontuur" in D.H. Steenberg (red.), *Rondom Sestig - perspektiewe op die nuwe Afrikaanse prosa*. Hollandsche Afrikaansche Uitgevers Mpij., Kaapstad & Pretoria. p. 1-22.
- Steenberg, D.H. Februarie 1980. "Rondom die verteller in Magersfontein, o Magersfontein!" in *Tydskrif vir Letterkunde*. Nuwe reeks 18:1.
- Southam, B.C. 1974. *A student's guide to the selected poems of T.S. Eliot*. Faber & Faber, Londen. (Vierde druk).
- Thouless, Robert H. 1980. *Straight and crooked thinking*. Pan Books, Londen.
- Van der Hallen, Oskar. 1962. *De diabolisme in de hedendaagse roman*. Heidelberg. Hassalt.
- Van der Hoeven, Jan, Fontien, J. & Sabloe, H. 1977. *De Romantiek - Grote ontmoetinge*. B. Gottmer, Nijmegen.
- Van der Post, Laurens. 1976. *Jung and the story of our time*. Penguin, Middlesex. (Tweede druk).
- Van Peursen, C.A. 1975. *Cultuur in stroomversnelling*. Elsevier Amsterdam.
- Vermeulen, H.J. 1977. "Die derde oog as ghoeroe" in D.H. Steenberg

- (red.), *Rondom Sestig - perspektiewe op die nuwe Afrikaanse prosa*. Hollandsch Afrikaansche Uitgevers Mpij., Kaapstad & Pretoria. p. 60 - 74.
- Vickers, Brian. 1968. "The satiric structure of 'Gulliver's Travels' and More's 'Utopia'" in B. Vickers (red.), *The world of Jonathan Swift - Essays for the tercentenary*. Basil Blackwell, Oxford. p. 233-257.
- Wellek, R. & Warren, A. 1978. *Theory of literature*. Penguin Middlesex.
- Williams, K. 1969. *Jonathan Swift*. Routledge & Kegan Paul, Londen.
- Williams, Raymond. 1974 *Television - Technology and cultural form*. Wm Collins, Sons & Co., Londen.

SAMEVATTING

Onderwerp : *Magersfontein, o Magersfontein!* as 'n wending tot die realisme in die werk van Etienne Leroux.

Leier : Dr. P.H. Roodt

Medeleier : Prof. Elize Botha

Departement : Afrikaanse Letterkunde

Graad waarvoor verhandeling ingedien is: M.A.

Magersfontein, o Magersfontein! vertoon veral twee fasette van die realisme, naamlik kritiese realisme en sosiale realisme, met satire as die medium en ironie as die "point of view". Die roman teken nie alleen sekere lyne van die sosiale ontwikkelingspatroon oor geslagte heen nie, maar is ook en veral 'n aanval op bourgeois-eienskappe wat in dié ontwikkelingsgang as verwerende en selfs vernietigende elemente voorkom. Sodanige eienskappe is die skyf van die satire.

Die roman is gebaseer op die Slag van Magersfontein 1899, en die besoek van 'n TV-span en filmspan wat die beroemde Slag wil laat herbelewe. In gekonstrueerde ironie word die Slag, as die bovlak, teen die projekgangers as prototipes van die nageslagte van die helde van weleer, as die ondervlak gestel. As agtergrond dien die dorre vlaktes van Magersfontein, simbolies van die geestelike dood, dus die malaise van ons tyd. Die steriele karakters wat daarteen beweeg, word nie op tradisionele romanmatige wyse uitgebeeld nie, maar stel as meerkantige figure, 'n tema, 'n denkrigting, 'n groep of 'n instelling voor, waarin bepaalde bourgeois-eienskappe voorkom wat onder die soeklig van die satire kom.

Sodoende belig Leroux die oorsake van die malaise as synde kleinlikheid, selfbedrog, eiewaan, wensdenkery, snobisme, huigelary en hebsug. Die verkrummeling van die aristokrasie, een van die belangrikste oorsake van die toename in bourgeois-elemente, word in lords Sudden en Seldom uitgebeeld. Le Grange verteenwoordig die Staat as skepping van 'n vlytige bourgeoisie wat 'n liggaam in die lewe wou roep wat met die organisasie verbonde aan ekonomiese en tegniese vooruitgang, vir hulle tot hulp kon wees. Mr. Shipmaster, wat onder andere die organisasies mens verteenwoordig, kan ironies nie organiseer nie en leun almeer op die "Staat" dat dié vir hom sy lewe gemakliker kan maak. Die satiriese spot lê in die ontaarding van die staat van 'n geordende instelling tot 'n burokrasie en uiteindelik tot 'n militêre Staat. In Mr. Shipmaster word onder andere getoon hoe by gebrek aan inspanning, die leiersfiguur onder die invloed van 'n massakultuur wat uit die bourgeoisie se massaproduksie ontstaan het, tot 'n massamens kan degenerereer. Op soortgelyke wyse word die ander karakters in die roman gebruik om op die verwerende elemente te wys.

'n Storm dreig, wat van 'n komende oordeel getuig en die verskillende karakters se reaksie daarop is ook verskillend, net soos by die latere oorstromings. Die beeld word een van 'n toenemende geestelike nood en die wetenskap in die persoon van die Man van Waterwese kom met sy helikopter (Tegniek) om die noodgeteisterdes te red. Die gebrek aan kommunikasie word toonbeeld van verskille in waardes; sy poging is 'n mislukking - hoe kan die wetenskap die taal van die siel in nood ken en verstaan?

Intussen vorm 'n meer tussen die koppies waarop die noodgeteisterdes saamdrom. Die meer kan verstaan word as simbool van die psigies-

herstelde mens. In dié stadium tree Aristophanes Pompidous, wat as skrywer in die roman gekonstitueer is, vrywillig na vore om 'n simboliese sterwe-tot-die-lewe te volvoer, ooreenkomstig die Griekse mite van Dionusos. Die waterbeeld is in die Christelike godsdiens ook ten nouste verbonde aan die aflegging van sonde in die Doop as verbond, wat wedergeboorte impliseer.

Die boek eindig met die positiewe gedagte dat volkome herstel, dus hergeboorte wat herlewing inhou, moontlik is uit die beeld van 'n herstelde wêreld waarvan lord Sudden 'n visioen het vanuit die ballon. Die eens barre vlaktes van Magersfontein vertoon ten slotte aan hom (en die leser) die beeld van 'n vrugbare, waterryke vallei.

SUMMARY

Subject : *Magersfontein, o Magersfontein!* as a turn towards realism in the work of Etienne Leroux.

Leader : Dr P.H. Roodt.

Co-leader : Prof. Elize Botha.

Department : Afrikaans Literature.

Degree for which the thesis is submitted: M.A.

The novel, *Magersfontein, o Magersfontein!* by Etienne Leroux is an example of social realism and of critical realism, with satire as medium and irony as point of view. Thus the novel highlights the direction taken in social development in modern times, and also attacks those *bourgeois* characteristics that act as corrosive elements in this development. These characteristics form the butt of the satire in the novel.

The novel is based on the Battle of Magersfontein 1899, and the attempt of a TV- and filmgroup to re-enact this battle on the actual terrain. Depicting the heroes who took part in the battle the author has pitched prototypes of the descendants of these heroes. The barren flats of Magersfontein, symbol of the malaise of our times, form the background against which these sterile characters move, portrayed as they are to represent aspects of *bourgeois* society in themes, philosophies, groups and even institutions.

In this manner Leroux exposes the causes for the existing malaise as being pettiness, self-deceit, wishful thinking, snobbery, hypocrisy and greed.

The book, however, ends on a positive note, with the possibility of the complete restoration of man in a fleeting glimpse of the once desolate valley now looking fertile, filled with beauty and blessed with rain.